

Základní kroky Armády ČR k dosažení interoperability s armádami států NATO

Cílem mé statě je seznámit čtenáře Vojenských rozhledů se současným stavem Armády ČR a zamyslet se nad základními kroky, které se uskutečňují nebo připravují v resortu obrany a v AČR v rámci procesu postupného přibližování a jak předpokládám i perspektivního začlenění ČR do NATO a naší armády do jeho vojenských struktur.

Hlavním důvodem orientace zahraniční politiky a obrany ČR je především sdílení stejných hodnot a zájmů s demokratickými zeměmi (schéma č. 1). Obdobně jako státy Severoatlantické aliance jsme i my přesvědčeni, že ani v současné relativně příznivé politicko-vojenské situaci nelze ignorovat možný vznik, respektive eskalaci bezpečnostních rizik a také většina občanů České republiky spatřuje s ohledem na historické zkušenosti a současnou situaci v budoucím členství ČR v NATO optimální cestu k zajištění mezinárodní bezpečnosti a stability. NATO je vnímáno jako stabilní, funkční a akceschopná organizace.

Důvody orientace zahraniční politiky a obrany ČR na vstup do NATO

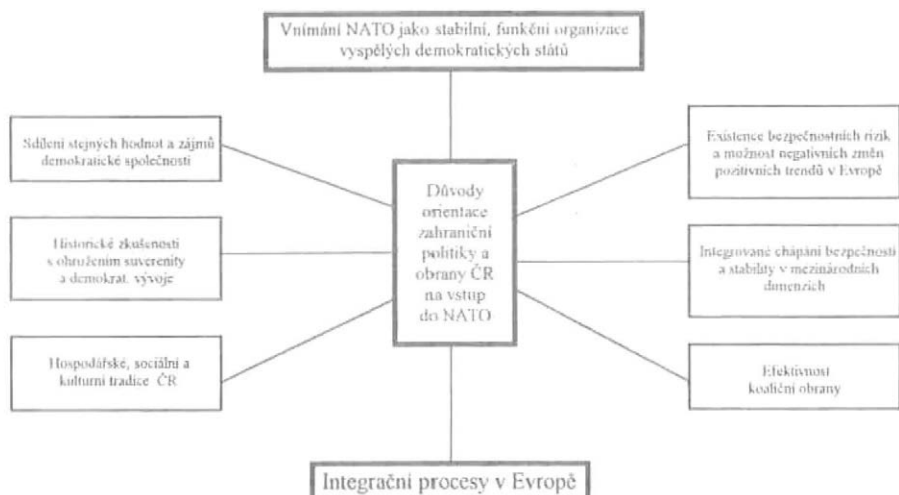

Schéma č. 1

Systemové předpoklady začlenění ČR do NATO

Rozhodující je současné splnění určitých vnějších a vnitřních podmínek (schéma č. 2). Po politických změnách v roce 1989, po rozdělení ČSFR a vzniku ČR lze konstatovat pozitivní vývojové trendy jak v politické, tak ekonomické oblasti. V České republice je parlamentní demokracie a plně se uplatňuje civilní kontrola ozbrojených sil. Naše republika považuje za významné transatlantické společenství a v přítomnosti vojenských sil USA v Evropě vidí záruku stability tohoto prostoru. Tato orientace obrany i konkrétní kroky k její realizaci vycházejí z politických rozhodnutí Parlamentu ČR, Ústavy ČR a platných zákonů. V této oblasti se nyní soustředujeme na modernizaci legislativní báze obrany státu tak, aby odpovídala novým podmínkám a potřebám.

Vojenské předpoklady vstupu naší republiky do NATO vyvozujeme jednak ze základních dokumentů NATO, Severoatlantickou smlouvou počínaje a Studií o rozšíření NATO konče, jednak z politických a vojenských jednání na různé úrovni. Zvláštní význam pro nás mají účast a aktivity v rámci Severoatlantické rady pro spolupráci (NACC) a Partnerství pro mír (PfP), protože umožňují konkretizaci cílového stavu a také jsou platformou pro prezentaci AČR a praktické porovnání její úrovně s armádami NATO. Počítáme s tím, že rozsah, kvalita, termíny i formy realizace vojenských předpokladů budou dále konkretizovány, a to jak ze strany NATO, tak ze strany ČR podle reálného průběhu, konkrétních podmínek a možností.

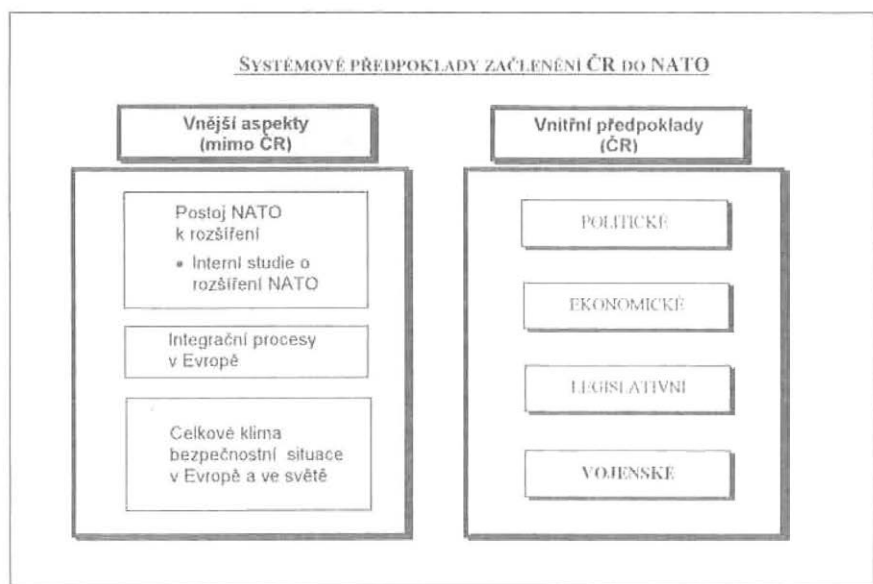

Schéma č. 2

Politická orientace obrany státu i existující vztahy se státy a organizacemi NATO iniciovaly v rezortu obrany ČR v době od května do října minulého roku zpracování dokumentu *Harmonogram realizace základních kroků AČR k dosažení interoperability s armádami států NATO*. Tento dokument definuje základní podmínky pro přechod ze současného do cílového stavu a vytváří podmínky pro sladění procesu dosažení interoperability s armádami NATO s procesem celkové modernizace AČR.

Hlavní charakteristiky současného stavu AČR

V posledních letech se zásadně změnila velikost, struktura i celkové zaměření činnosti rezortu obrany a armády. **Obranný charakter použití AČR** se výrazně promítl v předpisech, v plánovacích dokumentech, ve výcviku vojsk, v dislokaci a ve struktuře výzbroje.

Významný byl transformační proces naplánovaný a realizovaný v letech 1993-95. Při dělení federální armády bylo přesunuto 20 150 kusů techniky a 254 390 tun materiálu. Redislokace a redukce armády se týkala 1292 svazků, útvarů a zařízení, zasáhla tisíce vojáků z povolání a jejich rodiny. Změny proběhly hladce a bez mimořádných událostí. V organizační struktuře byl zaveden pružnější *brigádní systém*. V plánování a rozpočtování byl zvolen *systém PPBS*. V únoru 1996 bylo dokončeno zavádění podvojného účetnictví. Zcela novým fenoménem je prakticky trvalé *operační nasazení jednotek AČR v zahraničí* v operacích UNCRO a UNPROFOR, řízených OSN a v současné době v rámci IFOR.

V tak složitých vývojových procesech je přirozené, že dochází i k nedostatkům a přetrvávání negativních jevů; některé z nich jsou dědictvím minulosti, kdy např. nižší technická úroveň zbraní byla kompenzována jejich množstvím. Jiné problémy jsou však subjektivního rázu. Mám na mysli především pomalé tempo ve změnách odborné a jazykové připravenosti personálu, která má pak důsledky v kvalitě a rychlosti nutných a samozřejmě velmi náročných inovačních procesů.

Modernizace AČR

V současné době probíhají intenzivní práce na racionalizaci struktury rezortu obrany a optimalizaci jeho složek, tj. správních částí, AČR, civilní ochrany a dalších. Náročné je zejména **stanovení optimální velikosti a složení armády** pro její výstavbu do roku 2005, tak aby byly efektivněji zhodnoceny zdroje, vynakládané ze státního rozpočtu na obranu. Zároveň vytváříme **koncepce vývoje v oblasti hlavních součástí AČR**, to jest pozemních sil, vzdušných sil a logistiky.

Struktura AČR je znázorněna na **schématu č. 3**, zároveň s tabulkou počtů osob a hlavních druhů techniky. Z tabulky je zřejmé, že proti limitům smlouvy o konvenčních silách jsou nižší počty osob, bojových letounů a bitevních vrtulníků.

V AČR je poměrně značný podíl nemoderních, pouze dočasně vyhovujících nebo z technického hlediska nevyhovujících součástí. Základním východiskem a motivem našeho postupu je bezpodmínečná nutnost změny tohoto stavu a výstavba moderní, efektivní armády. Zároveň se ale snažíme eliminovat extrémní, nereálný přístup, že vše je v AČR nemoderní a nevyhovující. Opak dokazuje nejen účast pozorovatelů, jednotek a útvarů AČR v mírových operacích, často více oceňovaná v zahraničí než doma.

Dobrou technickou úroveň má oblast chemického a radiačního průzkumu, oblast součinnosti v řízení operací při cvičeních, oblast krizového managementu a další oblasti.

ORGANIZAČNÍ STRUKTURA, POČTY OSOB A VÝZBROJE AČR

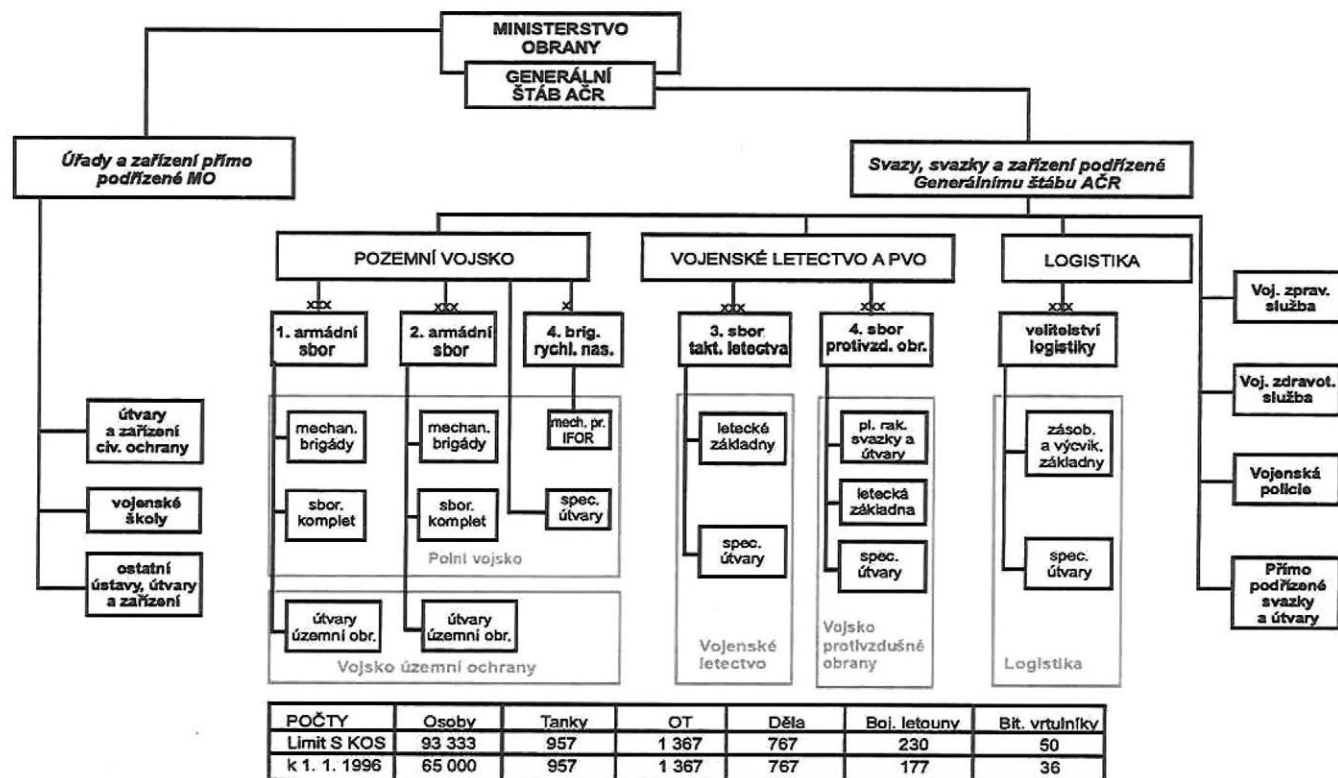

Schéma č. 3

Cíle interoperability přijaté ČR v rámci projektu PfP

Na úrovni ministrů zahraničních věcí se Česká republika v červnu 1995 zavázala splnit v určeném rozsahu do konce roku 1997 stanovené cíle interoperability v rámci projektu PfP (schéma č. 4). Tyto konkrétní cíle, zahrnuté v Procesu plánování a hodnocení (PARP) považujeme za klíčovou otázku interoperability. Na splnění všech cílů se intenzivně pracuje a ve stanoveném termínu jich bude dosaženo.

Plnění uvedených cílů interoperability znamená pro AČR odstartování procesu, ve kterém se budeme postupně přibližovat armádám států NATO. Jsme si vědomi toho, že efektivnost a rychlost tohoto procesu bude záviset na jeho přípravě, personálním, technickém a ekonomickém zajištění. Ani sebelepší pomoc expertů armád NATO nám nepomůže, pokud my sami v rezortu obrany ČR, v AČR a CO ČR nebudeme intenzivně a efektivně pracovat. Nejedná se však pouze o hlavní opatření v oblasti personalistiky, velení a řízení, výzbroje a techniky, logistiky a výstavby jednotek a útvarů pro PfP a NATO.

Stejně důležitá jsou opatření předběžná, která mají v krátké době vytvořit podmínky pro efektivnost a rychlé tempo změn. Značný význam je přikládán kvalitě výcviku a sociálním otázkám vztahů ve vojenských kolektivech, protože tyto faktory, při pouze částečné profesionalizaci, ovlivňují společenský kredit armády, a tím i všechny ostatní podmínky jejího vývoje žádoucím směrem.

CÍLE INTEROPERABILITY PŘIJATÉ ČR V RÁMCI PROJEKTU PARTNEŘSTVÍ PRO MÍR (s časovým horizontem 1997)

1. Stejnost (commonality) pohonných hmot pro pozemní síly a manipulace s nimi
2. Interoperabilita spojovacích zařízení
3. Jazykové požadavky na štábní důstojníky
4. Zabezpečení styčných týmů
5. Používání postupů a terminologie NATO v oblasti spojení
6. Použitelnost jednotek pro operace PfP
7. Schopnost značit a vést přehledy o nebezpečných prostorech (minová pole, prostory s nevybuchlou municí a pod.)
8. Používání symboliky NATO na pozemních mapách
9. Přijetí mapové projekce a souřadnicové sítě UTM (Universal Transverse Mercator) a vojenské souřadnicové sítě MGRS (Military Grid Reference System)
10. Logistická podpora
11. Interoperabilita leteckých navigačních systémů
12. Systém rozpoznávání letadel vlastní - cizí IFF (Identification Friend or Foe)

Schéma č. 4

Oblast personalistiky

Intenzivně pracujeme na vybudování **komplexního personalistického managementu** s cílem zavést účinná objektivní pravidla a kritéria do celého procesu personalistiky, od přijímání nových vojáků, přes kariérní postup až k odchodu osob z armády. Za účinné spolupráce s armádou Nizozemska je vytvářen personalistický informační systém, který zajistí informace o potřebách, poptávce, nabídce a možnostech v oblasti lidských zdrojů. Nemusím zajisté zdůrazňovat komplexní charakter a dlouhodobost procesů v personální oblasti. Naším cílem je **zvýšení stupně profesionalizace se současnou změnou struktury personálního složení ve prospěch profesionalizace na nižších funkcích.**

Základní systémové změny v orientaci obrany státu po roce 1989 vytvořily v řadě oblastí principiálně nové požadavky na odborné vzdělání a přípravu příslušníků AČR i vrcholového řízení rezortu. Mám na mysli zejména oblast strategického plánování, ekonomického řízení, leteckého provozu, informatizace a modernizace výcvikového procesu. Pokrok v této oblasti by byl nemyslitelný bez výrazné pomoci armád států NATO. Oceňujeme zejména Mezinárodní vojenský výukový a výcvikový program (IMET), který zpřístupnil moderní plánovací metody uplatňované v armádách NATO širokému okruhu pracovníků z oblasti vrcholového řízení obrany, a to nejen z AČR. Oceňujeme jazykové kurzy, které nám poskytly Kanada, USA, Velká Británie, Francie, Nizozemsko a SRN.

Oblast velení a řízení

Opatření v oblasti velení a řízení mají převážně průnikový charakter, protože jsou motivována jak modernizací a efektivností AČR, tak požadavky interoperability s armádami NATO. Za klíčovou považujeme výstavbu systémů velení, řízení, spojení a průzkumu na bázi C⁴I². Plně akceptujeme přístup armád NATO v této oblasti, který vychází z vyváženého vztahu lidské a technické složky a zásadního významu kvalitní informační báze pro rozhodování, řízení a velení na všech stupních.

Proces informatizace v AČR rozšiřuje spektrum použití a činnosti armády, její mobilnost, flexibilitu, schopnost samostatného rozhodování a plnění úkolů. Proto klademe na úroveň techniky a technologie v oblasti spojení zvláštní důraz (viz schéma č. 5). Přivítali jsme dohodu o uvolnění standardů pro zpracování, přenos a ochranu informací. Cílovým stavem je pro nás **vzájemné propojení informačních a řídicích systémů AČR se systémy armád NATO.**

Považujeme za velmi praktické a racionální selektivní účelové pojetí interoperability uplatňované v NATO, protože umožňuje soustředit úsilí a prostředky tam, kde je to opravdu třeba. Současná situace v Bosně a Hercegovině akcentuje význam indikace a likvidace minových polí a nevybuchlé munice. Oblast vyhodnocování účinků ZHN, toxických, radioaktivních a biologických látek má v AČR vysokou úroveň. To je příkladem toho, že i malý stát a malá armáda mohou být, co se týče intelektuálního vkladu a technické invence, přínosem pro Alianci.

Opatření v oblasti velení, řízení a průzkumu vojenského letectva a vojska PVO jsou zaměřena jak na interoperabilitu se vzdušnými silami NATO, tak na organizační a technické splnění závazků vyplývajících z mezinárodních dohod a integračních procesů v oblasti sledování vzdušné situace a leteckého provozu. Při tvorbě nové koncepce

vzdušných sil, které budou v připravované struktuře AČR zahrnovat vojenské letectvo a vojsko PVO, se velmi dobře uplatňuje studie česko-amerického týmu o modernizaci PVO.

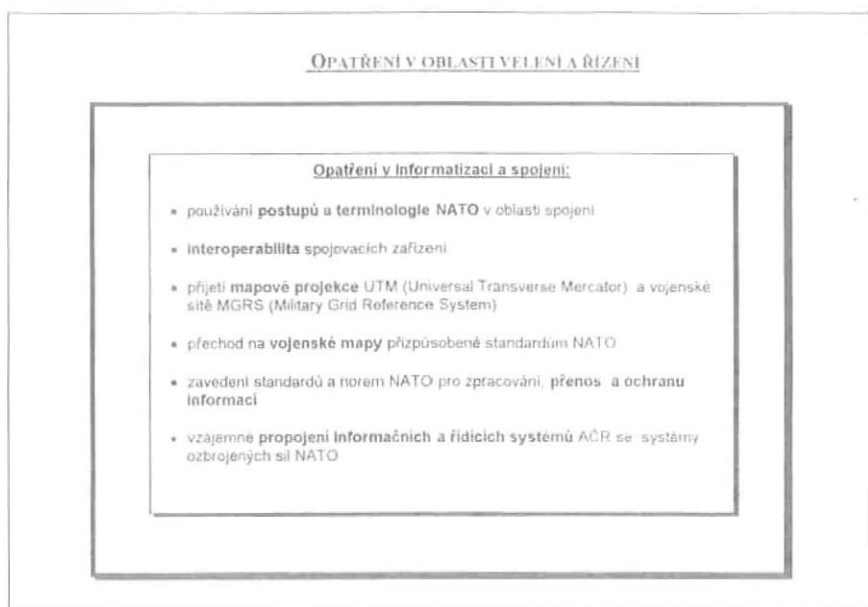

Schéma č. 5

Oblast výzbroje a techniky

Rovněž při koncipování a realizaci opatření v oblasti výzbroje a techniky vycházíme ze selektivnosti a účelovosti koncepce interoperability. Vzhledem k investiční náročnosti opatření předpokládáme jejich realizaci postupně, tempem optimálně vyhovujícím jak finančním možnostem, tak aktuálním potřebám (schéma č. 6).

V pozemním vojsku klademe prioritu na modernizaci výzbroje u brigády rychlého nasazení, jakožto základu sil vysílaných ČR do mírových operací. V budoucnu se předpokládá její přímé začlenění v silách NATO. Modernizace výzbroje a výstroje bude dále rozšiřována na další svazky pozemního vojska. K zvýšení mobility se předpokládá snižování počtu tanků na úkor lehkých terénních vozidel a celkové snižování hmotnosti výzbroje k snadnější přepravě vzdušnou cestou.

Současný stav výzbroje letectva je dán minulou dlouhodobou orientací na techniku vyráběnou ve státech Varšavské smlouvy, včetně závislosti na opravách a dodávkách náhradních dílů. Přezbrojení letectva je finančně nejnáročnější z našich modernizačních

programů a nelze se divit, že volbu optimálního řešení z věcného i časového hlediska řádně zvažujeme. Situaci značně komplikuje narůstající stupeň technické nezpůsobilosti současné provozní letecké techniky a s tím související omezování přípravy vojenských pilotů.

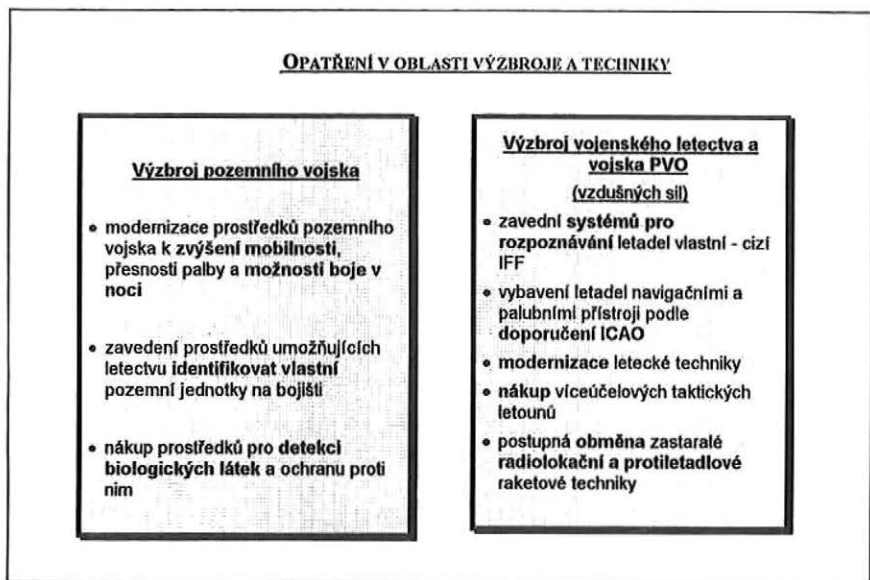

Schéma č. 6

Oblast logistiky

Obranná orientace použití AČR s omezením působení na teritoriu ČR vede k realizaci systémových změn v logistice, a to jak v množství a kvalitě logistického zabezpečení vojsk, tak v jeho organizaci a nárocích na přepravu. Požadavky interoperability s armádami států NATO v oblasti logistiky se prakticky projevují zejména v člech interoperability, které AČR dosáhne do roku 1997. Zvláštní pozornost věnujeme **přijetí standardů a katalogizačního systému NATO**. Těmito opatřeními sledujeme nejen sblížení logistických systémů, ale také racionalizaci a zvýšení efektivity logistického zabezpečení vojsk AČR. Určité obtíže nastávají ve volbě optimálního stupně centralizace a v systémovém řešení objektivního výběru dodavatelů techniky, materiálu a služeb.

Novým fenoménem v oblasti logistiky je zabezpečení jednotek a útvarů AČR působících v mezinárodních silách mimo území ČR a zabezpečení logistické infrastruktury pro přesuny, společný výcvik a operace ozbrojených sil NATO na území ČR. To úzce souvisí s modernizací leteckých základů a systémem řízení letového provozu k přijímání letounů NATO.

Výstavba jednotek a útvarů pro mírové operace, PfP a NATO

Jsem přesvědčen, že nikdo nepochybuje o ochotě a připravenosti České republiky podílet se na udržení míru a stability konkrétní vojenskou účastí v mezinárodních silách. Ve výstavbě jednotek a útvarů klademe důraz na přípravu organických jednotek a útvarů AČR, využitelných pro stejné spektrum úkolů jako u jednotek a útvarů armád NATO, včetně bojových úkolů a práce v mezinárodních štábech. Zaměřujeme se rovněž na plánovanou výstavbu pohotovostních sil AČR pro mírové operace k začlenění v mezinárodní pohotovostní brigádě v souvislosti s dánskou iniciativou. Těžištěm naší činnosti do konce roku 1997 bude dosažení cílů interoperability v rámci plánovacího procesu PfP. Po roce 1998 lze předpokládat dosažení stabilizované personální struktury, realizace investičně méně náročných projektů a zvýšení finančních možností pro výstavbu armády v oblasti přezbrojení. Podle konkrétní situace přistoupíme k postupné výstavbě plně kompatibilních a v daných aspektech se silami NATO interoperabilních útvarů a jednotek. Časové horizonty a tempo vývoje budou samozřejmě ovlivněny ekonomickými možnostmi ČR.

* * *

Na závěr bych se chtěl ještě jednou zmínit o aktivitách ČR a AČR nasměrovaných k NATO. Chci zdůraznit, že politická i vojenská orientace v oblasti obrany na vstup do NATO je výrazná, konkrétní a stabilní a že tímto závažným krokem nesledujeme pouze bezpečnostní zisk. Jsme si plně vědomi i podílu na odpovědnosti, plnění úkolů a příspěví k vojenským obranným schopnostem civilizace, jejíž se cítíme být součástí. Považujeme za nezbytné toto odhodlání nejen deklarovat, ale i prakticky prezentovat. Snažíme se tak konkrétně prokázat schopnost být samostatným a uznávaným subjektem v oblasti politické a vojenské, při řešení závažných a naléhavých úkolů v oblasti míru a bezpečnosti.